

დიპლომატიური მოლაპარაკება, როგორც საერთაშორისო დავების გადაწყვეტის გზა

წინამდებარე ნაშრომი დავების გადაწყვეტის გზაზე დიპლომატიის მნიშვნელობას და მის როლს შეეხება. დედამიწაზე დიპლომატიის წარმოშობა ადამიანის გაჩენას, გვაროვნული საზოგადოების, ტომების ჩამოყალიბებას უკავშირდება. უძველეს დროში ადამიანთა ჯგუფები პრობლემურ საკითხებს ძალის გამოყენებით აგვარებდნენ, მაგრამ გარკვეული პერიოდის შედმეგ მივიდნენ დასკვნამდე, რომ ჩხუბის და ომის ნაცვლად მოლაპარაკებით შეიძლება ურთიერთობების მოწესრიგება. ტომებს შორის პროდუქტების პირველი გაცვლიდან დაწყებული, მიწის დამუშავების, თევზჭერის, სანადირო ტერიტორიების განსაზღვრით დამთავრებული. საკამათო საკითხების მოგვარება პრიმიტიული დიპლომატიის დახმარებით ხდებოდა. კამათის მოწესრიგების მიზნით ჩაისახა ხელშეკრულების დადების მექანიზმიც. დიპლომატიამ შედარებით უფრო დახვეწილი სახე საწარმო ძალთა განვითარების შემდეგ მიიღო. გაჩნდა პირველი შეთანხმებები და ხელშეკრულებები [1. 36].

მოლაპარაკებებს ხშირად დიპლომატიასთან აიგივებენ. ეს უკანასკნელი კი განისაზღვრება, როგორც მოლაპარაკების წარმართვის ხელოვნება. მაგალითისთვის ფრანგული დიპლომატიური ლექსიკონის განსაზღვრება მოვიყვანოთ, სადაც მოლაპარაკებები წარმოდგენილია არა მხოლოდ დიპლომატიური აგენტის, როგორც მისიის მეთაურის არსებობის მნიშვნელობით, არამედ მთლიანად დიპლომატიის სახით. დიპლომატიის ოფიციალური მოღვაწეობის ყველა სხვა დანარჩენი ფორმა და სახე წარმოებს მოლაპარაკებებთან დაქვემდებარებულ მდგომარეობაში. თუ საერთაშორისო დავის წარმოშობის შემთხვევაში, ქვეყნები ვალდებული არიან თავი შეიკავონ ძალის გამოყენებისგან, მათ ერთადერთი გზა რჩებათ - მიმართონ დავის მოგვარების არაძალადობრივ საშუალებებს. ასეთ შემთხვევაში ყოველი სახელმწიფო საერთაშორისო ხასიათის დავას მეორე სახელმწიფოსთან წყვეტს მშვიდობიანი საშუალებებით, ისე რომ საფრთხე არ შეექმნას მშვიდობას, უშიშროებას და სამართლიანობას [2. 54].

უნდა ითქვას, რომ როგორც რეგიონულ, ისე საერთაშორისო დონეზე კონფლიქტურ ვითარებაში ნებისმიერი დიპლომატიური ჩარევა, ხელს შეუწყობს ეროვნული და რეგიონალური შესაძლებლობების გამოჩენას, როგორც სეპარატისტებთან, ასევე იმპერიულ მეზობელთან ურთიერთობაში. მშვიდობის კვლევის ერთ-ერთმა დამფუძნებელმა იოჰან გალტუნგის მოსაზრებით, ქვეყანაში მშვიდობის მშენებლობას, ხშირ შემთხვევაში კონფლიქტის მოგვარების და მისი ტრანსფორმაციის გაგრძელების გზად მიიჩნევენ. [3. 97].

***საკვანძო სიტყვები:** დიპლომატია, მოლაპარაკებები, დავების გადაწყვეტა, საერთაშორისო დავები, საერთაშორისო რეგულაციები.*

დიპლომატიის, როგორც ურთიერთობის განმსაზღვრელი პოლიტიკური სახე ძველ აღმოსავლეთში წარმოიშვა, ვინაიდან მსოფლიოს სწორედ ამ რეგიონში ჩამოყალიბდა პირველი სახელმწიფოები. ძველი აღმოსავლური დიპლომატიის ძირითად მიზანს წარმოადგენდა მოსალოდნელი ომის თავიდან აცილება, ხოლო თუ ომი გარდაუვალი იყო - ამ პრინციპით მოქმედებდნენ: ნებისმიერ ფასად მოეპოვებინათ გამარჯვება, ან ნებისმიერი საშუალებით თავიდან აეცილებინათ დამარცხება. სწორედ ამ მიზნით ძველი აღმოსავლური სახელმწიფოები იყენებდნენ სხვადასხვა დიპლომატიურ საშუალებებს [4. 2].

მოლაპარაკების საყოველთაომა ძალაუნებურად იწვევს მოლაპარაკების ხელოვნების ფლობის აუცილებლობას. მოლაპარაკების დიდოსტატებად იშვიათად იბადებიან, თუმცა ამის მიღწევა შესაძლებელია. იგი არ წარმოადგენს თანდაყოლილ უნარ-ჩვევებს, არც ზეპირად დასასწავლ მეცნიერებას - ეს გახლავთ მეთოდთა მთელი ანსამბლი, რომლებსაც შუქს ჰფენს მრავალი აკადემიური დისციპლინა (სოციოლოგია, ფსიქოლოგია, ისტორია, პოლიტიკა, ფილოსოფია და ა.შ.).

ზოგადად, მოლაპარაკების შესწავლა ხდება ორი წყაროს მეშვეობით: პრაქტიკული გამოცდილების, რადგან ეს ის სამჭედლოა სადაც მჭედლად ყალიბდებიან და მოლაპარაკებაში ნაცადი მეთოდებით, რომელთა გაცნობა ნაშრომებისა და სემინარების ფორმატშია შესაძლებელი [5. 7].

საფრანგეთის სახელმწიფო მოღვაწე არმან ჟან დიუ რიშელიე მიიჩნევდა, რომ მოლაპარაკების დასაწყისშივე ორივე მხარე დარწმუნებული უნდა იყოს მეორე მხარის სუვერენულ ძალაუფლებაში და თუ რომელიმე მათგანი არ არის დაჯერებული, რომ ხელმოწერილი შეთანხმება რატიფიცირებული და ცხოვრებაში განხორციელებული იქნება, მაშინ დიპლომატიური მოლაპარაკების დროს აზრი ეკარგება დათმობაზე წასვ-

ლას, ხოლო საერთაშორისო შეხვედრები გართობის საშუალება გახდება.

რიშელიე, ასევე თვლიდა, რომ ელჩების საქმიანობის ხელმძღვანელობა ერთ უწყებაში უნდა ყოფილიყო თავმოყრილი. ამიტომ სხვადასხვა ქვეყნებთან მოლაპარაკებების წარმოება და დიპლომატიური ურთიერთობის წარმართვა საგარეო საქმეთა სამინისტროს დააკისრა [5].

21-ე საუკუნეში, კიდევ უფრო გაიზარდა დიპლომატიის როლი და მნიშვნელობა. განსაკუთრებით ისეთი პატარა სახელმწიფოსთვის, როგორც საქართველოა. სწორედ პატარა სახელმწიფოს ერთ-ერთ უპირველეს მიზანს წარმოადგენს საერთაშორისო ასპარეზზე თავის წარმოჩენა, საკუთარი რაობის საერთაშორისო საზოგადოებისთვის გაცნობა. ასეთ პოზიციაში ყოფნა ძირითადად უწყვეტ ახალგაზრდა სუვერენულ სახელმწიფოებს, რომლებიც საერთაშორისო სისტემის წამყვან სახელმწიფოებში ნაკლებად ცნობადები არიან [6. 128].

უნდა აღინიშნოს, რომ თანამედროვე მსოფლიოში საერთაშორისო, დიპლომატიური საინფორმაციო და საგარეოპოლიტიკური მიზნების მისაღწევად, დემოკრატიული ქვეყნები სულ უფრო ხშირად მიმართავენ რბილი ძალის რესურსებზე დაფუძნებული სახალხო დიპლომატიის ელემენტებს. აღნიშნული გზა, კეთილგანწყობის მოპოვებასა და პოზიტიური იმიჯის დამკვიდრებაში დიდ როლს თამაშობს [3. 128-129].

ზოგადად, სახალხო დიპლომატია გამოხატავს ცენტრალური ხელისუფლების ძალისხმევას, სხვადასხვა მეთოდითა და აქტივობებით, პირდაპირი კავშირი დაამყაროს საზოგადოებასთან. თუკი მთავრობისთვის მშვიდობა მიღწევად მიზანს წარმოადგენს, ჩვენს შემთხვევაში ამ მიზნის მიღწევის ერთ-ერთი საუკეთესო საშუალება სწორედ სახალხო დიპლომატიაა.

საქართველოს შემთხვევაში, რუსეთის მზარდი აგრესიის ფონზე, როგორც საგარეო,

ასევე ეთნოპოლიტიკურ სტრატეგიაში სახალხო დიპლომატიის - რბილი ძალის გამოყენება დიდ მნიშვნელობას იძენს. აღნიშნული გზით, შესაძლებელი ხდება საგარეო პოლიტიკის სფეროში არსებულ სხვადასხვა გამოწვევებს გაუმკლავდეთ [3. 128-129].

მიუხედავად იმისა რომ საერთაშორისო ასპარეზზე ოპერირება გვიწევს როგორც პატარა და შედარებით სუსტ სახელმწიფოს, აღსანიშნავია ის გარემოება რომ აღნიშნულ პირობებშიც კი საკმაოდ აქტიური ადგილი გვიკავია. 1919-1920 წლებში საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკაში არაერთი მნიშვნელოვანი მოვლენა მოხდა.

პირველი მსოფლიო ომის შემდგომ, შეცვლილმა საერთაშორისო ვითარებამ ქართული დიპლომატიის გააქტიურება გამოიწვია.

1921 წლის 25 თებერვლიდან საქართველოში მძიმე პერიოდი დადგა, რომელიც საბჭოთა ოკუპაციის სახით მოგვევლინა. 1991 წლის დამოუკიდებლობის აქტის შემდეგ თანამედროვე დიპლომატიის განვითარების კუთხით მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა.

გაეროს წესდების თანახმად გაეროს უშიშროების საბჭოს და გენერალურ მდივანს, კონფლიქტების არამალადობრივი გზით მოგვარების, მისი თავიდან აცილების და მშვიდობის დაცვის კუთხით არაერთი საშუალება გააჩნიათ.

საერთაშორისო დავების გადაწყვეტის მიზნით, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს შეუძლია გამოიყენოს „პრევენტიული დიპლომატია“, ისევე როგორც „კეთილი სამსახური“. მაგალითისთვის მოვიყვანოთ 1998 წელს გენერალური მდივნის კოფი ანანის ნაბიჯი, კერძოდ, აღნიშნული წლის თებერვალში კოფი

ანანმა უშიშროების საბჭოს წევრებთან კონსულტაციის შემდეგ ბაღდადში (ერაყი) გაემგზავრა და შემდგომი გართულებების თავიდან არიდების მიზნით შეძლო ერაყთან იარაღის ინსპექციის თაობაზე დავის გადაჭრა.

აღნიშნული საკითხი ქმნიდა ამ სახელმწიფოსთან საომარი მოქმედებების განახლების საფრთხეს. გაეროს გენერალური მდივნის დიპლომატიურმა ნაბიჯმა, ასევე, ხელი შეუწყო ირან-ერაყის ომის დასრულებას, რომელიც 1980 წლიდან მომდინარეობს. 2000 წელს კოფი ანანმა დიდი როლი ითამაშა ისრაელსა და პალესტინას შორის დაწყებული სისხლიანი დაპირისპირების შეწყვეტაში [2. 352-353].

სახელმწიფოთა შორის დავების მოსპობა შეუძლებელია, თუმცა შესაძლებელია ვისწავლოთ მათი მართვა, საჭიროების შემთხვევაში ვიცოდეთ, როგორ ავიცილოთ კონფლიქტები თავიდან.

ეს მოვლენა დამახასიათებელია როგორც ადამიანური, ასევე სახელმწიფოთა შორის ურთიერთობების ყველა დონისთვის, ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ საერთაშორისო ხასიათის დავების მოგვარება უნდა წარიმართოს სახელმწიფოთა სუვერენული თანასწორობის საფუძველზე და დავების მშვიდობიანი გზით გადაწყვეტის პრინციპების შესაბამისად.

დიპლომატიური მოლაპარაკება სახელმწიფოთა შორის არსებული დავების მოგვარების უნივერსალურ გზას წარმოადგენს. იგი დავების მშვიდობიანად გადაწყვეტის მარტივი და პრაქტიკული გზაა, რომელიც უზრუნველყოფს მოდავე მხარეებს შორის უშუალო კონტაქტს, პრეტენზიების გაცნობას და დავების მოგვარებისთვის სასურველი გადაწყვეტილების გამოძებნას.

GIORGI KLIMASHVILI

DIPLOMATIC NEGOTIATION AS A WAY TO RESOLVE INTERNATIONAL DISPUTES

Summary

Resolve disputes between states – is impossible, but you can learn how to resolve them, in order to avoid conflict. This phenomenon is typical for both human and international relations. It should be emphasized that international disputes should be resolved on the basis of the sovereign equality of states and in accordance with the principles of the peaceful settlement of disputes. Diplomatic negotiations are a universal way of resolving disputes between states. This is a simple and practical way to resolve disputes amicably, allowing direct contact between the parties to the dispute, getting acquainted with the claims and finding the desired solution to resolve the dispute.

***Key words:** diplomacy, negotiations, dispute resolution, international disputes, international regulations.*

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ჭიპაშვილი ჰ., „დიპლომატია“, თბ., 2007.
2. ალექსიძე ლ., „თანამედროვე საერთაშორისო სამართალი“, თბ., 2010.
3. ფარჯიანი ა., „საქართველოში არსებული კონფლიქტები და საერთაშორისო ურთიერთობები“. თბ., 2019.
4. მენტეშაშვილი ა., „საერთაშორისო ურთიერთობების და დიპლომატიის ისტორია“, თბ., 2003.
5. მიქელაძე ქრ., „მოლაპარაკებების ხელოვნება“. თბ., 2019.
6. რონდელი ა., „პატარა ქვეყანა საერთაშორისო სისტემაში“. თბ., 2006.